

Linnulend ja taevaavarus

Elnara Taidre kirjutab Kristi Kongi ja Krista Mölderi näitusest „... ja teised valguse varjundid“ Tallinna Kunstihoones.

[Elnara Taidre](#)

Just selline näitus on Kristi Kongi ja Krista Mölderi „... ja teised valguse varjundid“ Tallinna Kunstihoones, kus olulist rolli mängivad peaaegu aimamatud, efemeersed elemendid: valgus, õhk, vaikus teoste ümber ja vahel. Siiski on näituste mõistmisel kokkuvõttes tähtis, et keeleelne ja keelepõhine tunnetus – emotsioon ja idee – oleksid tasakaalus. Sellel näitusel need kahtlemata on, sest tähtis ühisjoon mõlema kunstniku loomemeetodis on poeetilisuse ja analüütilisuse ühendamise, kutsudes nii sõnatult vaatlema kui ka süvenenult kaasa mõtlema.

Kuigi maaliija **Kristi Kongi** ja fotokunstnik **Krista Mölder**i väljapanekut-dialoogi on esitletud ootamatuna, mõjus selle projekti eelteade üsnagi loogilise valikuna. Selle algatajat **Siim Preimani** on suunanud hea kuraatorinina, sest lisaks ülalmainitud ühisjoontele tegelevad nii Kongi kui ka Mölder ruumi ja koha, samuti kohalolu probleemiga, mida omakorda toetab aja, aga ka ajatuse poeetika. Tõsi küll, maali ja fotot poleks ehk siinsel juhul saanud liiga vabalt näituseruumis kõrvutada ja vaheldada, kuna isegi mitte meediumite, vaid konkreetsete kunstnike visuaalsed keeled on üpris erinevad. Samas võiks öelda, et tööd on kohati targemad kui autorid ja ka ruumis eraldi paigutatuna tekitavad omavahelist sünergiat, mis on isegi tundlikum ja mitmeplaanilisem kui tahtlikult konstrueeritud dialoog.

Krista Mölder'i loomingus on oluline metafooride ja mõistukõnega töötamine, vaagimaks lihtsaid ja samas elutähtsaid, üldinimlikke asju – empaatiat ja juuresolekut, vabadust ja võimalikkust. Seejuures leiab aset huvitav semantiline žest: sümbolite loomine eri esemete visuaalse sarnasuse kaudu. Kuna Kunstihoone suure saali klaaslagi meenutab pealtvaates basseini, sest paistab läbi ja peegeldab nagu basseinivesi, hakkabki see täitma vastavat rolli, nii kompositsioonilises kui ka sümboolses plaanis. Läbipaistvus- ja peegeldusvõime tasakaal on näituse-dialoogi puhul üks võtmemomente.

OLE KERGE, OLE NAGU LIND: Krista Mölderi installatsioon „Kergemast kergem“ (2021).

Foto: Paul Kuimet / Tallinna Kunstihoone

Veelgi rikkamad on Mölder korduvad metafoorid – lind, liblikas, lennuk, õhkõrn lennukimudel kõnelevad kõik lendamise kergusest, liuglemisest kui ideaalsest olemisest, nii loome- kui ka tavaelus. Ühele seisundile otsitakse pidevalt visuaalseid sünonüüme: nii mõjuvad laekonstruksiooni talad väljasirutatud tiibadena ja lennukimudelid sulgkergete kiilidena, kelle läbipaistvad virvendavad tiivamembraanid on sõltuvalt valgusnurgast kas värvitud või, luues resonantsi Kongi maalidega, hoopis erksavärvilised.

Kristi Kongi üheks põhiliseks kunstivahendiks on kahtlemata värv, millele ta omistab meeleolu ja iseloomu, kohati ka sümboolsuse. Soojad värvitoonid on tema töödes omased ümaratele, pehmematele ja rahulikele

kujunditele, külmad aga – teravanurgelistele, aktiivsetele ja erksatele. Värvid on Kongi tegelased ja kaasamõtled, tema enda sõnul: „Koos värvidega ei tundnud end kunagi üksi.“ Värvide ja värviliste abstraktse kujundite abil võtab kunstnik kokku eri olukordade ja kogemuste olemust, justkui taandades seda põhielementidele.

Kogu kõnealuse
näituse

ettevalmistamisaja
tegeles Kristi Kongi
oma ateljeest avaneva

Keerulisel ajal nagu koroonakriis pole
lihtsate ja olemuslike asjade
väärtustamisele keskendumine mitte
eskapism, vaid toe pakkumine ja
meenutus, et maailmas on ikka midagi
head, mille nimel elada.

taeva vaatlemise ja selle maalimisega. Ligi aasta jooksul valminud eri aastaaegade värve ja valgust jäädvustav maalisari on ilmekas aastatsükli, aga ka kunstnikuateljee kui väikese universumi kehastus. Samas valmis see koroonapiirangute ajal, kui taevas muutus autori jaoks vabaduse ja piiride kaduvuse sümboliks – see on üks väheseid asju, mida inimeselt naljalt ära võtta ei saa.

Mõlema kunstniku töödes võib eristada kollektsioneerimise, archiveerimise, talletamise suunda, mis väljendub nii Kongi ateljee aknast avaneva taevalaotuse järjepidevas kaardistamises kui ka Möldereri huvis liblikate või Eestist kadunud linnuliigi esindajate topiste (muuseumi)kollektsiooni vastu. Talletamine hõlmab ka kogemust, võiks isegi öelda, et mõlema kunstniku töödes avaldub mitte kogemuse tõlgendus,

vaid kogemus kui selline – reaalsuse kvintessents. Nii on Mölderi fondiruumi fotos Jan Vermeeri kummastava valgusega interjööride ülevust, lindude kujutistes aga väikestest hollandlastest parimate kujutatava objektiga ühte sulandumist. See on niivõrd teravustatud ja puhas reaalsuse kogemus, et peaaegu ületab füüsilise reaalsuse piire, puudutades füüsikaülest – metafüüsikat.

KINNIPÜÜTUD HETK: Krista Mölder, „Lindhaaval“ (2021).

Kongi abstraheerimine värvide ja kahemõõtmeliste kujundite valemisse on aga kogemuse destilleeritud kvintessents. Seda uuesti „nuusutades“ rullub vaimusilma ees lahti kogu olukord, sellega kaasnenud mõtted ja tunded. Kui Kongi tegeleb rohkem seisundi, mälestuste ja kogemustega ehk mineviku ja olevikuga, siis Mölder lahkab kohalolu ja potentsiaali – olevikku ja tulevikku. Kahe peale haaravad nad lisaks ruumi kolmele mõõtmele

ka neljandat dimensiooni – aega, selle kõiki teadaolevaid vorme.

Kui kuraator on iseloomustanud Kongi ja Mölderi näituse valmimist ja toimimist pingpongi metafoori abil, võiks võrdluseks tuua ka lauamängu, kus kordamööda käigud ei tühista üksteist, vaid muudavad oma suunda vastavalt vastase käigule, ümbritsevad üksteist, et kõik koos lauapind ära hõlmata. Mänguühikuteks ei ole siin mitte üksikud käigud või liigutused, millel on tähendus ainult konkreetse protsessi raames, vaid iseseisva tähendusega piltteosed. Mängu ilu seisneb aga selles, et neist kujuneb üks suur „metapilt“ või piltruum, mida kunstnikud jagavad vaatajaga. Kuna maalimine võrdub Kongi jaoks maali sees viibimisega, pakub ta oma mõjusa vitraaži või maaliinstallatsiooni kaudu ka vaatajale võimalust viibida maaliteose sees. Mölder aga jätab nii endale kui ka vaatajale valikuvabaduse näha fotol kas surnud või magavat lindu, loo lõppu või jätkupotentsiaali.

Keerulisel ajal, nagu seda koroonakriis kahtlemata on, pole lihtsate ja samas väga olemuslike asjade väärtustamisele keskendumine, selle oma kunstimeediumi ainuomases ja esteetiliselt peenelt häälestatud keeles käsitlemine mitte eskapism, vaid toe pakkumine ja meenutus, et maailmas on ikka midagi head, mille nimel elada. Näiteks vabastav linnulend või taevaavarus, mis on iga päev uus – ime, mida me võtame ehk liiga iseenesestmõistetavalt. Tsiteerides taas Kristi Kongit: „Viimased ajad oli iga päev ühesugune. Ainuke,

mis oli erinev, oli muutuv valgus akna taga. Ta oli iga päev uus. Ja iga päevaga aina soojem. Ja eredam." Ei ole ühtegi samasugust lindu, ei ole ühtegi samasugust taevalaotust.

Kui tõenäoliselt soovitaksid seda artiklit lugeda ka teistel?

Ei soovita üldse Soovitan väga